

"בחוג לומדים אחרת (4) –
הכנס הישראלי לחינוך חוץ"
29/3/23

חוברת הכנס

הקדמה

ואוו! איזה כנס היה לנו!

עשרות מנחים ומאות משתתפים שהתכנסו כולם יחד ובאו ביום אביבי (שהתחיל שמשי והפך מעונן...) אל המרחב היפיפה והפורח של גני הנדיב ופארק רמת הנדיב. פעם רביעית זו כבר מסורת! וכיף לחגוג יחד את הלמידה בחוץ, ללמוד מטובי המומחים, להתרגש מהעוצמה של הביחד, ולשמוח מעצם התרחבות העניין בלמידה בחוץ. הכנס הוא הגדול בתחומו עם משתתפים מכל רחבי הארץ. את המשתתפים בכנס שלנו כבר לא צריך לשכנע למה למידה בחוץ היא נכונה וכדאית – כולם צמאים רק לידע, רעיונות, כלים לפעילויות ובעיקר התנסויות ושיח בין עמיתים. וזה היה עיקרו של הכנס, כפי שתקראו בחוברת זו, המסכמת בקצרה את 15 הסדנאות המשובחות של המנחים שהתנדבו להובילן. תחום החינוך רמת הנדיב ו-"עץ הרעיונות" חרתו על דגלם לקדם את הלמידה בחוץ ואנו עושים זאת לאורך שנים רבות, מתוך שאיפה ומטרה לעודד אנשי חינוך לצאת החוצה, אל המרחב הטבעי, עם תלמידים וילדים, באופן פורמלי ובלתי פורמלי. מדי שנה מתקיימות השתלמויות מורים בנושא, תהליכי ליווי בית ספריים ורשותיים, ופרויקטים מיוחדים כגון תכנית המנטורינג ברמת הנדיב או קהילת חינוך חוץ בהובלת "עץ הרעיונות". הקהילה שלנו נמצאת גם בקבוצות ווטסאפ ודפי פייסבוק השוקקים חיים ופעילות. פירוט על מקורות אלו תוכלו למצוא בעמוד האחרון בחוברת זו.

"בחוץ לומדים אחרת – הכנס הישראלי לחינוך חוץ", נערך זו השנה הרביעית, ומהווה את נקודת השיא של הפעילות והעשייה לקידום הלמידה בחוץ. הכנס נועד לחגוג ביחד את הלמידה בחוץ, להעשיר ולחשוף כלים ותכנים חדשים ולחזק את תחושת הקהילה סביב הנושא.

בחוברת זו תמצאו סיכומים קצרים של כלל הסדנאות שהועברו במסגרת הכנס ופרטי הקשר של המנחים. אתם מוזמנים ליישם את הרעיונות החדשים, להעביר הלאה את ההצעות השונות ולסייע במאמץ המשותף בקידום הלמידה בחוץ ובהגדלת מספר אנשי חינוך הרואים בטבע ובמרחב שמחוץ לכיתה סביבה המקדמת למידה משמעותית ואיכותית. אנו מקווים שהכנס ייתן דחיפה ומוטיבציה נוספת לקידום הלמידה בחוץ – במסגרות החינוכיות, ברשות המקומית ובמערכת החינוך כולה.

לצפייה באלבום התמונות של הכנס: [אלבום כנס](#)

קריאה מהנה!

ד"ר נירית לביא אלון וגמא שפר, תחום החינוך רמת הנדיב

מיכל שדה ואיילת סלעי, "עץ הרעיונות"

תוכן עניינים

עמוד 4	נגן נא - להתחבר לטבע המוסיקלי / גיא זנדי זנדמן
עמוד 5	איך לחנך בטבע – סדנת DIY / עופר אמיר
עמוד 6	נוכחות נינוחה בחינוך הטבעי / איתן חסיד
עמוד 7	סדנת משחקי יער / סרגיי (סרג'יו) לרנר-גולן
עמוד 8	מלאכות עץ לאנשי חינוך / מישה פינק
עמוד 9	מדע אזרחי בשטח: חקר תפוצה של יונקים קטנים באמצעות מדפסת עקבות / אסנת אטיאס
עמוד 10	משחקי אדמה / תמר ואיתן שקד, נבות ענבר
עמוד 11	הטיול הקשוב / שרון בירנבוים גולומביק
עמוד 12	ניטור טבע באמצעות אפליקציית מדע אזרחי / ד"ר יעלה גולומביק
עמוד 13	מודל כוח הטבע - למידה חברתית רגשית דרך מיינדפולנס בטבע / רביד בוגר
עמוד 14	אור וטבע- הסיפור שבצילום / הילה נקש
עמוד 15	תהליכי מלאכת-יד וליבוד פרח / שרון זיגריין
עמוד 16	מתודות של התבוננות בטבע - על גוונים ויומנים / שרית טבקה ואילנה מזה
עמוד 17	לעשות שכונה / ליאור ידגר דואק ונתנאל דוולצקי
עמוד 18	תמצית צבע בכוס תה - הכירו את צמחי הצביעה! / אלה פרזיליך
עמוד 19	מעגלי שיח
עמוד 21	קישורים לאתרים וחומרים בנושא למידה בחוץ

נגן נא - להתחבר לטבע המוסיקלי / גיא זנדי זנדמן

סדנת "מוסיקת יער" הייתה סדנה חווייתית, בה בחנו דרך הראש והגוף את טבעה של המוסיקה. התנסו בחיקוי עצים וציפורים והפיכתם למנגינות ותנועות ריקוד, כל זה דרך משחק והמון צחוקים. דיברנו רבות על האופן בו מוסיקה כיום הינה נחלתם של המקצוענים, אך בעבר לא כך היה הדבר. בחנו את ההיסטוריה העתיקה של המוסיקה, את החיבור שלה לטבע, את התפקיד ששירתה בקרב קהילות ציידים לקטים והפקנו מכך שבעה עקרונות לביסוס "טבע המוסיקה" כפדגוגיה לחינוך מוסיקלי. בסופו של דבר הסדנה הינה שער כניסה לתפיסה חדשה-עתיקה על מהותה ותפקידה של המוסיקה בקרב חברות האדם.

לקבוצת הוואטסאפ שלי <https://chat.whatsapp.com/FaXT1XUpoVe2FXoAWrIF5t>

אינסטגרם <https://instagram.com/zandy.forest.music?igshid=ZDdkNTZiNTM=>

פייסבוק <https://www.facebook.com/Zandy.and.the.circle>

פרטים ליצירת קשר: גיא זנדי 054-9577013

איך לחנך בטבע – סדנת DIY / עופר אמיר

התנסויות וביסוס הפדגוגיה של שהייה בחוץ, יצירת מרחבים והזדמנויות לבחירה וסקרנות ללמידה טבעית והתנסות תוך יצירת "שבט" מלוכד הפועל יחד.

פרטים ליצירת קשר: עופר אמיר oamir50@gmail.com

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחוץ
לומדים
אחרת
המכון הישראלי לחינוך חוץ

נוכחות נינוחה בחינוך הטבעי / איתן חסיד

למדנו על המושג "נוכחות נינוחה" מתוך תרגול פרקטי של חמישה מתוך שלושה-עשר המפתחות המובילים לנוכחות נינוחה.

1. **נשימה** - כיצד להבנות סדר יום מתאים שיש בו פעילות מובנת וחופשית
2. הבנת שפת הילדים
3. כיצד לייצר **מרחב עם סיכונים בטוחים**
4. כיצד להנחיל כללים מתוך שיר, חוויה, משחק וגילוי
5. דירבון למידה מרובת אינטליגנציות

לאתר שלי: www.natural-education.com

קבוצת וואצאפ שקטה: <https://chat.whatsapp.com/IGDQWOZxWkm2Mtwih4BoMe>

פייסבוק: <https://www.facebook.com/naturaledu1010>

פרטים ליצירת קשר: etzvedaat@gmail.com 050-7613548

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחוץ
לומדים
אחרת
הכנס הישראלי לחינוך חוץ

סדנת משחקי יער / סרגיי (סרג'יו) לרנר-גולן

בסדנא נחשפנו לעולם המשחקים, קיבלנו טעימה ממשחקים מז'אנרים שונים. בין משחקי מעגל, משחקי חושים וטבע ומשחקי מגרש ודינמיקה חברתית. עסקנו בצורות שונות של הנגשת המשחקים, התאמה של משחק לגיל. שינוי והתאמה של משחק לאתגר את הקבוצה. בניית תהליך ללמידה של משחק. כיצד לעבוד עם התנגדויות. ולסיום בסדנא המשתתפים קיבלו מודל עבודה של ממה משחק מורכב. באמצעות מודל זה ניתן להבין על אילו צרכים המשחק הספציפי עונה או כיצד אני בוחר משחק, אותו אני מבקש להביא לכיתה. זו סדנת בסיס של 3 שעות. קיימות סדנאות ארוכות יותר, בהם מרחיבים את ההבנה בעולם המשחקים ועוסקים בנושאים נוספים, כגון - המשחק ככלי לריפוי, המצאת משחקים, כיצד לשלב משחק בהוראה, עיבוד של משחק עם כיתה ועוד...

לאתר שלי: <https://www.hinohyaar.co.il>

פרטים ליצירת קשר: סרגיי (סרג'יו) לרנר-גולן, 050-9550466

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחנין
לומדים
אהרת
הכנס הישראלי לחינוך חוץ

מלאכות עץ לאנשי חינוך / מישה פינק

הצצה לעולם מלאכת העץ בחינוך חוץ. חידוד מטרת העל של המחנך היא המעשה החינוכי, חיזוק הקשר עם הילד, ליווי הילד בדרכו הייחודית והעמקה בכלי שהוא מלאכת העץ. בסדנה חזרנו להיות ילדים המובלים ע"י המורה ליצירה מהממת של ווים לתליית תיקים במחנה. הווים עשויים מפיצולים טבעיים של ענפי עץ האלון. לצורך המשימה השתמשנו והתנסינו בכמה סוגים של מסורים, מקדחת ארכובה, שקען ידני, שופיני מפרזלים ושופיני עץ רגילים ולמדנו טכניקת קילוף קליפה מספקת מאוד המדגישה את אלמנט הטרנספורמציה וחיזוק כוח הרצון וההתמדה בעולם המלאכה והעמלנות.

לאתר שלי: www.steppingout.co.il

דף נחיתה לסדנאות: <https://lp.vp4.me/xch8>

פייסבוק: 'צעדים בשטח'

פרטים ליצירת קשר: מישה פינק, 054-6405675

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחוץ
לומדים
אחרת
המכון הישראלי לחינוך חוץ

מדע אזרחי בשטח: חקר תפוצה של יונקים קטנים באמצעות מדפסת עקבות / אסנת אטיאס

בסדנה הכרנו כלי הנקרא "מדפסת עקבות", המאפשר לכל אחד לחקור אודות יונקים קטנים הנמצאים בסביבה. את מדפסת העקבות בונים בעזרת חומרים פשוטים. בבסיסה מורחים פחם כאשר במרכז הבסיס נמצא טפט דביק. כשהמדפסת מוצבת למספר ימים בשטח, בעלי חיים יכולים להיכנס ולצאת ממנה באופן חופשי מבלי להיפגע, בעוד הם משאירים טביעות של כפות רגליהם. מתוך פענוח העקבות ניתן לזהות אילו יונקים ביקרו במדפסת. מדפסת העקבות הינה כלי המשמש במחקר אקדמי פעיל לניטור בעלי חיים, המתבצע בשיטת מדע אזרחי בה הציבור מוזמן להשתתף בתהליך איסוף הנתונים. הצבת מדפסות בשטח יכולה להיות מלווה בדיווח הממצאים המתקבלים לעורכי המחקר, באמצעות אפליקציה סלולרית. כך, הלמידה בשטח משתלבת עם השתתפות פעילה במדע ותרומה לקידומו של מחקר אקולוגי בעל השלכות בתחום שמירת הטבע. במהלך הסדנה המשתתפים בנו מדפסות וקיבלו הסבר לגבי האופן בו יש להציבן בשטח. כמו כן, הוצגו דוגמאות לעקבות ש"נתפסו" במדפסות שהוצבו בעבר. לאחר הסבר מזוהז על אמנות פענוח העקבות, ובעזרת מגדיר עקבות, המשתתפים התנסו בזיהוי בעלי החיים מתוך העקבות. לבסוף, שוחחנו על פעילויות חקר שונות שניתן לעשות עם ילדים תוך שימוש במדפסות, עם או ללא דיווח הממצאים לחוקרים המנהלים את המחקר האקולוגי.

פרטים ליצירת קשר: אסנת אטיאס osnat_atias@yahoo.com

משחקי אדמה / תמר ואיתן שקד, נבות ענבר

פתחנו את סדנת "משחקי האדמה" בשיח על האדמה ועל האיכויות שלה - האדמה היא עבורנו יציבות, הכלה, החזקה, בטחון, עוגן, מקור לחוסן. היא אם כל חי, ועלינו לשמור עליה. שוחחנו על כוח החיים שמרגישים כשנמצאים בטבע ועל החשיבות של החינוך מחוץ לקירות הכיתה, כדי להישאר מחוברים לטבע בכלל, ולאדמה בפרט. שוחחנו על כוחם של צעצועים שהם מעשה ידנו - כמה הם יקרים ללב ובעלי משמעות עבור מי שיוצר אותם. וגם שוחחנו על קיימות - את משחקי האדמה נוכל להחזיר לאדמה כלעומת שבאו ממנה. את חלק השיח סיימנו בדמיון מודרך של קרקוע - בו שלחנו שורשים אל מעבה האדמה והתחברנו אליה.

בחלק המעשי של הסדנא הכנו חומר ליצירה מאדמה ונייר, ויצרנו בו יצירה חופשית. למדנו להכין את החומר - אוספים אדמה (צריך אדמה חרסיתית, כמו האדמה החומה של הצפון או אדמת לס, לא כורכר), גורסים נייר ל"דייסת נייר": או שממוללים בידיים נייר גרוס בגיגית מים, או שמשקשקים בבקבוק: נייר משרדי למחזור, עם קצת מים וכמה אבנים. מוציאים חלק מהמים במסננת (או רשת או בד) ומערבבים את הנייר הטחון הרטוב עם האדמה עד שמתקבל חומר רך, גמיש ונעים שמזכיר חימר. עם החומר הזה יוצרים עולם ומלואו. אפשר להוסיף מקלות וחומרים מהטבע.

חווינו את החוויה המרגיעה של היצירה באדמת הנייר - איך ברגע משתרר שקט וכל אחד עם עצמו. הייתה לנו גם הזדמנות לשתף את הקבוצה בחוויה של תהליך היצירה. ראינו שהיצירה באדמה מאפשרת לתכנים עמוקים לקבל ביטוי וצורה, באופן שאנחנו יכולים להתבונן בהם וללמוד משהו על מה שחי בנו כרגע מבחינה רגשית.

לאתר שלנו: [/https://earthtoys.org](https://earthtoys.org)

פייסבוק <https://www.facebook.com/shakedearthtoys>

פרטים ליצירת קשר: איתן שקד 052-8534317, תמר שקד 052-5362722

הטיול הקשוב / שרון בירנבוים גולומביק

פתחנו בשיחה על סוגי הקשבה שאנחנו מכירים, מה נותנת לנו ההקשבה, מה היא מאפשרת?
 🌿 כשאנחנו יוצאים לטיול נתבונן כהכנה לטיול (בהקשבה) על מבנה הקבוצה והצרכים שלה.
 🌿 יחסי הגומלין ביננו לטבע צריכים להיות מתוך הקשבה לצרכים שלנו.
 חשוב שיהיה לנו ולילדים נעים ונוח כשאנו בטבע, שתהיה חוויה טובה ומיטיבה לא הישרדותית.
 🌿 לטיול יש **ריתמוס**. בריתמוס יש נשימה, כלומר פעילויות של הוצאת מרץ ופעילויות של הקשבה והתכנסות. הריתמוס של הטיול מתאם ומווסת בין נשימת הטבע לנשימת הילדים.
 🌿 בטיול יהיו לנו **טקסים**. מה משמעות הטקסים? טקסים נותנים קדושה כלומר חשיבות למה שאנחנו עושים. בטקס היציאה לטיול יש תזכורת לענייני בטיחות ואחריות שלנו זה לזה ואנחנו מביאים אותו בקלילות ובתמונתיות.
 🌿 טקס כניסה לטבע: בטיול אנחנו אורחים בבתיים של כל מיני משפחות של חיות וצמחים, נתאמן בלשים לב מתי אנחנו עוברים מ"בית" ל"בית".
 בטיול יהיו לנו תחנות קבועות:
 🌿 **תחנת הקשבה לציפורים**: לשמוע את הציפורים הקרובות. האם אני מצליח לשמוע גם רחוקות. סקרנות: מעניין מה הציפורים אומרות זו לזו.. אולי הן מתריעות על כך שנכנסנו למרחב שלהן? לבית שלהן?
 מה אנחנו שומעים באופן כללי. איזה מהקולות הן של טבע ואיזה של ציוויליזציה.
 מה אני חש - חם לי? קר לי? רטוב, יבש? יש רוח? נוח לי לשבת?

🌿 תחנת מעבר על צינור
 🍌 **תחנת איסוף עלים**, בלוטים וכדומה.
 🌿 תחנת טיפוס על גבעה וגלישה ממנה, ועוד...
 המסלול הקבוע מאפשר לילדים לראות את השתנותו, לאורך העונות המתחלפות ולנו המבוגרים מתאפשר לראות את צמיחת וגדילת הילדים שלאורך השנה מקבלים מיומנויות.

לאתר שלי: <http://www.ohel-iruach.co.il>

פייסבוק: [אצל שמשון בחצר אוהל אירוח](#)

פרטים ליצירת קשר: שרון בירנבוים גולומביק, 054-3128425

ניטור טבע באמצעות אפליקציית מדע אזרחי / ד"ר יעלה גולומביק

סדנת ניטור טבע, התמקדה בחיבור שלנו עם הטבע באמצעות התבוננות, גילוי וביצוע תצפיות. בסדנא הכרנו את **אפליקציית ניטור הטבע iNaturalist**, אשר נועדה לניטור אזרחי של מגוון המינים בטבע. הכרנו את המונח "**מדע אזרחי**", תחום המשתף את הציבור בביצוע מחקר מדעי ובכלל זה, ניטור טבע. שוחחנו על חשיבות שיתוף מגוון רחב של אנשים בתהליך ניטור טבע ע"י העלאת תצפיות של מינים, אשר מרחיב את הידע על תפוצה של מינים בזמן ומרחב. המפגש בין נוכחות בטבע לבין טכנולוגיה חדשנית, נתן לנו הזדמנות להביט על הטבע מזווית חדשה, לנכוח בטבע ובו בזמן לגלות מגוון של יצורים וצמחים החולקים את המרחב. התבוננות בטבע דרך עדשת המצלמה מאפשרת התבוננות מעמיקה יותר, הבחנה בין פרטים ומינים, וגילוי זוויות ייחודיות של הנוף הטבעי. השימוש באפליקציית iNaturalist אף מסייעת בזיהוי המינים בתצפיות המדווחות, דבר המגביר את **החיבור של אנשים לטבע סביבם**. שימוש בטכנולוגיה מאפשר לנו כמחנכים, לפגוש אנשים, תלמידים ונוער במקומות בהם הם מרגישים בנוח, לכוון את השימוש בטכנולוגיה למפגש חווייתי וחיובי עם הטבע, ולחזק את הקשר שלנו לטבע.

לאפליקציה: <https://www.inaturalist.org>

פרטים ליצירת קשר: יעלה גולומביק, yaelago123@gmail.com

מודל כוח הטבע - למידה חברתית רגשית דרך מיינדפולנס בטבע / רביד בוגר

כוח הטבע הינו מודל פסיכו-חינוכי המשלב בין תיאוריות פסיכולוגיות ומחקרים על תרומת הטבע ומיינדפולנס לוויסות עצמי, פיתוח כישורי חברה והתקשרות מיטיבה לסביבה. בסדנא חווינו את הטבע ומרחב פנים האדם כשותפים בתהליך ההתפתחות והלמידה. הדגמנו מבנה של מפגש המתחיל מ'עצים נעים ברוח', תרגיל לאיסוף הקשב האישי והקבוצתי ו'שם-תנועה' להצגה עצמית, נראות ושיוכות. הפעילות המרכזית הייתה **שיטוטבע דיאלוגי**, שהסתיים בליקוט חפץ, איתו עשינו חקר קשוב של זיהוי כוחות ופירגון הדדי. השיח האינטימי והשיתופים המתאפשרים דרך עבודה השלכתית עם הטבע תורמים לחיזוק ההתקשרות הבטוחה והפעולה החומלת לעצמי, לחברה ולטבע.

את אותם היבטים הדגמנו עם משחקי טבע נוספים כמו 'תאומת-טבע' להמחשת הביופיליה ומציאת הדמיון עם משתתפים אחרים, 'מקל הקשר' המחייב תקשורת לא מילולית ומתן אמון, 'אבני קצב' למיקוד הקשב ו'עלה-ברך', משחק קבוצתי המפתח איזון, קשב בינאישי ולכידות קבוצתית. כמו כן, שוחחנו על טקסיות, חזרתיות, מעברים והתאמות נדרשות לילדים ואוכלוסיות שונות.

ניתן לקרוא עוד על מודל כוח הטבע במאמר הזה:

<https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=4496>

אתר התכנית: <https://www.educare.co.il/teva>

פייסבוק: <https://www.facebook.com/groups/1046812342456926>

פרטים ליצירת קשר: רביד בוגר, נייד: 050-5263910; מייל: teva@educare.co.il

אור וטבע- הסיפור שבצילום / הילה נקש

צילום הוא כלי זמין, המתקשר עם עולם הנוער, שיכול לשמש אותנו בחינוח. בחלק הראשון של הסדנא התנסו בכלים לימודיים המשלבים צילום. הצילום יכול לשמש לחקר, למידה, שיתוף והפצה, תוך ביטוי אישי, עבודת צוות, עידוד לסקרנות והפקת תוצרים. תרגילים לדוגמא: צילום פנורמה בעזרת הקבוצה. צילום לצורך יצירת מגדיר משותף. בחלק זה עסקנו מעט בחשיבות החיבור לטבע המקומי ובמעקב אחר השינויים בו כחלק מהתמודדות מיטיבה עם שינויי האקלים. בחלק השני של הסדנא העמקנו בהתבוננות פנימה ובטבע. החיבור בין צילום, טבע ונפש מאפשר לנו להאט, לשים לב ולהיטיב מבט. תרגיל לדוגמא: מציאת מקום לשהייה בטבע, תוך רגיעה. לאחר מכן צילום האור שבתוכנו, וכיצד הוא משתקף בעולם סביבנו. צילום יכול להיות כלי להביע את העניין האישי שלנו ואת הפרספקטיבה הייחודית לנו בעולם.

פייסבוק: Hila yonai nakache

פרטים ליצירת קשר: הילה נקש, Nakacha.hila@gmail.com

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחנין
לומדים
אהרת
הכנס הישראלי לחינוך חוץ

תהליכי מלאכת-יד וליבוד פרח / שרון זיגרייך

בסדנא התייחסנו לעיסוק **במלאכות מסורתיות** כמאפשר חיבור עמוק שלנו ושל הילדים לטבע ולעצמנו. שוחחנו על החשיבות בבניית תהליכי יצירה ארוכים המטפחים בילדים מיומנויות ואיכויות של סבלנות, התמדה, דחיית סיפוקים, תחושת מסוגלות והכרת תודה. הארנו את הערך של יצירת **תוצרים אסתטיים ברי קיימא** שיישאר לתמיד ולא ימצאו את עצמם בפח. כבוד לחומר ולתוצר איכותי ושימושי שנשאר איתנו מטפח בנו ערך של כבוד לאדמה ולאדם. נוכחנו בסדנא כיצד ניתן לחבר את פרויקט המלאכה לעולמות תוכן אחרים כמו מעגלי תנועה ומוסיקה, סיפורים, משחקים, שירים וטוילים ואיך החיבור הזה מחייה ומעשיר את העשייה ויוצר חווית לימוד שלמה בעבור הילדים. את כל אלו הדגמנו על תהליך מלאכה של **ליבוד פרחים ודבורים** לכבוד האביב. למדנו על תהליך הכנת צמר גולמי מגז הכבשה ועד לליבוד, והתנסו בליבוד רטוב של פרחים.

לאתר שלי ולמידע על קורסים וסדנאות: <https://melachit.co.il>

פייסבוק: <https://www.facebook.com/melachit.sharon/>

פרטים ליצירת קשר: שרון זיגרייך 052-4867265

מתודות של התבוננות בטבע - על גוונים ויומנים / המרכז החינוכי חוות הנוי - אילנה מזה, שרית טבקה

הסדנה עסקה במתודות שונות של התבוננות בטבע בהתאמה לשכבת גיל הילדים. מתודה הראשונה, עבור גילאי יסודי, עסקה ביומני טבע ככלי להתבוננות. התנסו בתיעוד שכלל ציור, טקסט, מידות, מפה, שאלת שאלות ועוד. התרגיל הסתיים בכך שכל אחד נתן את עבודת התיעוד שלו לחבר אחר מהקבוצה במטרה שזה יזהה את הפרט הנבחר. המתודה השנייה, עבור גילאי גן חובה, א' וב', עסקה בהתבוננות במגוון הצבעים בטבע. במקרה שלנו גוונים בצבע חום. התנסו ביצירת פלטה של שמונה גווני חום והתאמתם לאלמנטים שונים מסביבנו (אדמה, אבן, ענפים ועוד). בלי מילים חוונו את העושר האינסופי של גוונים בטבע.

המרכז לחינוך סביבתי, הפועל בגן הבוטני חוות הנוי - עמק חפר, מקדם תוכניות למגוון רחב של גילאים (מגן ועד תיכון) ומכשיר אנשי הוראה ללמידה חוץ כיתתית, מתוך הבנה שהטבע הינו מרחב ריפוי וצמיחה.

פייסבוק: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100078525498898>

פרטים ליצירת קשר: במייל info@havathanoy.org.il

לעשות שכונה / ליאור ידגר דואק ונתנאל דוולצקי

מטרת הסדנה הייתה לטעום מלמידה חוץ כיתתית בעיר ולספר על הלמידה השכונתית בירושלים. בסדנה למדנו את המושג "למידה מבוססת מקום", זיהינו הזדמנויות ללמידה בחוץ תוך חיבור בין תחומי הדעת השונים הנלמדים בבית הספר לחוץ, בנינו מפגש למידת חוץ בשכונה עם התלמידים והתלמידות ולבסוף נגענו במשמעות של **קהילה בלמידת חוץ** ועל קהילת מורי ומורות החוץ ירושלמית שהקמנו השנה.

לאתר: [ביתא מחנכים - חינוך ירושלמי](#)

עמוד הפייסבוק של ביתא מחנכים <https://www.facebook.com/BetaMechanChim>

עמוד הפייסבוק של מרכז פואנטה <https://www.facebook.com/PoentaED>

האינסטגרם של ביתא מחנכים <https://www.instagram.com/betamechanChim/>

פרטים ליצירת קשר: נתנאל דוולצקי: 050-9105101 | dultzky@gmail.com

ליאור ידגר דואק - 050-8249445 | lior@btm.org.il

{ 29/3/2023 }
ברמת הנדיב

בחוץ
לומדים
אחרת
הכנס הישראלי לחינוך חוץ

תמצית צבע בכוס תה - הכירו את צמחי הצביעה! / אלה פריליך

בסדנה הפקנו צבעים מהצומח ויצרנו **מניפת צבעים אקולוגית**. למדנו על צמחים המכונים "צמחי צביעה (Dye plants)" המשמשים לצבע מאז ימי קדם ושהפיגמנט בהם עמיד לפגעי הזמן. רבים מהם משמשים בנוסף לרפואה טבעית או למאכל. הכרנו את שימושם של חלקי צמח שונים כגון קליפות פרי, שורשים, עלים ופרחים **בתהליכי הפקת הצבע מהצומח**. עבדנו עם החושים, יכולנו לגעת, למשש ולהריח צמחים ארומתרפיים המשמשים להפקת צבע. קיבלנו אפשרויות צבעוניות מגוונות באמצעות שימוש בחומרים המשנים את רמת החומציות והבסיסיות בתרכובות הפיגמנטים, עבודה המתכתבת עם תהליכי חקר וגילוי מהשדה המדעי. היצירה הייתה רב שלבית והתבססה בין השאר על פעולות החוזרות על עצמן, בקצב מעט איטי המתאים לטבע הסובב אותנו. הפעילות בסדנה חיברה **למסורת הצביעה הטבעית מן העולם הקדום** ששרידיה הארכיאולוגיים נמצאו לאורך כל אגן הים התיכון וארץ ישראל בפרט.

בבסיס הסדנה עומד חזון הסטודיו האקולוגי של אדמוניה: להקים בכל מוסד חינוכי סטודיו אקולוגי, המתקיימת בו יצירה מעגלית קשובה משלב גידול הצמח ועד הפקת צבע ליצירה.

להרחבה נוספת: <https://bit.ly/3U6sxod>

לאתר שלי: www.admonia.art

פייסבוק: אדמוניה: הסטודיו האקולוגי לאמנות ולטיפול

אינסטגרם: admonia.art

פרטים ליצירת קשר: אלה ליאור פריליך, info@admonia.art

מעגלי שיח / צוות צעד ירוק

מעגלי שיח הם העצירה שלנו להתעשר מידע, ניסיון ודעות של אחרים שותפים לדרך. כשהדרך מדברת על חינוך חוץ וחינוך יער, כשהמעגל בצילו של עץ וכשהשותפים מביאים איתם כל כך הרבה... זכו רכזי צעד ירוק כשהוזמנו לרכז ולהנחות פעילות זו במסגרת הכנס.

מעגלי השיח התבצעו בפורמט של "סליחה על השאלה", כלומר בכל מעגל עסקו בשאלה אחת או שתיים מעולמות החינוך בחוץ, מאתגרים וקשיים ועד רעיונות לפעולה ולמעורבות חינוכית. את התשובות של המשתתפים בכל מעגל ריכזנו ב: [פדלט סליחה על השאלה כנס בחוץ לומדים אחרת](#) אתם. מוזמנים. וזו להיכנס לקישור, לקרוא ולהוסיף עוד תשובות. בנוסף לרשמים ולתשובות המופיעות בפדלט, ניתן לחדד מספר רשמים שחזרו על עצמם בשיח סביב אתגרים ועקרונות של חינוך בחוץ.

ראשית למדנו כי יש גיוון גדול מאוד, גם מבחינת עומקו של התהליך בו מצויים אנשי החינוך השונים, כאשר משך הזמן והמקצבים בלמידת חוץ שונים, משתנות גם השיטות הפדגוגיות בהתאם. שלד של משימת חקר או גילוי, יציאה עם משימה להפקת תוצר או שינוי פעלני למען הסביבה, מאפשר לתלמידים וגם לסגל החינוכי להיצמד למסגרת זמנים ופרוטוקול עבודה ברור. בכך לנצל ביעילות זמן במחסור ולהתלכד עם תוכניות לימודים עמוסות... יצירת שגרות יציאה ללמידת חוץ יכולה להכיל גם תהליך ארוך יותר גם אם מתוכנן או גם לאפשר שהייה ארוכה יותר בטבע וגילוי אינדיבידואלי ומתעדכן. במעגל אחר, בנושא החסמים, ניתן היה למצוא כמה טיפים כמעט קבועים שחוזרים על עצמם: שותפויות - כמובן, עם הרשות המקומית, מפעילים, אתרים, משרד החינוך וגם המשרד להגנת הסביבה. אלו מסייעים מאוד להתגבר על חסמים. שיח עם עמיתים, דומה לזה שעשינו בכנס, מסייע גם הוא להכיר פתרונות אפשריים לבעיות שבהם "כולם" נתקלים.

טיפ נוסף שלפעמים אנחנו שוכחים הוא ללכת עם הסקרנות והעניין של הילדים, מיוחד בעבודה עם נוער אבל לא רק. למידת חוץ יכולה להציע נתיבים שונים ונרטיבים שונים (שמספרים "מה אנחנו עושים כאן?"), רגישות גבוהה שלנו כאנשי חינוך וגמישות מסוימת במבנה התהליך החינוכי, יכולות לסייע לנו לוודא שאנחנו מפעילים למידה משמעותית ככל הניתן.

נכתב ע"י נדב גופר, מנכ"ל צעד ירוק

פייסבוק צעד ירוק: https://www.facebook.com/GreenStepIL/?locale=he_IL

29/3/2023
ברמת הנדיב

בחנין
לומדים
אחרת
המכון הישראלי לחינוך חנין

קישורים לאתרים וחומרים בנושא למידה בחוץ

קבוצות וקהילות:

[דף פייסבוק "פשוט לצאת החוצה" – עץ הרעיונות](#)

[הצטרפות לקהילה החינוכית לקידום הלמידה במרחבים טבעיים – רמת הנדיב \(קבוצת ווטסאפ\)](#)

חומרים ומערכים חינוכיים:

[מאגר מערכי פעילות – עץ הרעיונות ואיגוד ערים שרון-כרמל](#)

[מערכי פעילות מתוך אתר מרכז המורים הארצי למדע וטכנולוגיה בחינוך היסודי](#)

[עקרונות ללמידה חוץ ביתית - המדען הראשי משרד החינוך / נירית לביא אלון וטלי טל](#)

[תיקיית חומרים \(מאמרים, מערכים, מסמכי משרד החינוך ועוד\) – רמת הנדיב](#)

[פוסטים מתוך סדנאות קהילת חינוך חוץ – עץ הרעיונות](#)

[בחוץ - הפורום להתחדשות חינוכית בטבע](#)

מוזמנים. ות ליהנות משפע הקישורים והרעיונות וכמובן ליישם!

הערה:

התמונות בחוברת זו צולמו על ידי נירית לביא אלון ועל ידי צוות מנחי ומנחות הכנס.

